

Mednarodna konferenca

International Conference

EDUvision 2012

»Sodobni pristopi poučevanja prihajajočih generacij«

»Modern Approaches to Teaching Coming Generation«

EDU*vision*
mednarodna konferenca

Ljubljana, 6. – 7. december 2012 / 6th & 7th December 2012

Organizator / Organizer

EDUvision, Stanislav Jurjevčič s.p.

Mednarodna konferenca EDUvision 2012

»Sodobni pristopi poučevanja prihajajočih generacij«

Ljubljana, 6. – 7. december 2012

Organizator:

EDUvision
Stanislav Jurjevčič s.p.

Uredila: mag. Mojca Orel

Izdal in založil:

EDUvision, Stanislav Jurjevčič s.p.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.3(082)(086.034.4)
37.091.64(082)(086.034.4)
37:004(082)(086.034.4)

MEDNARODNA konferenca EDUvision (2012 ; Ljubljana)

Sodobni pristopi poučevanja prihajajočih generacij [Elektronski vir] = Modern approaches to teaching coming generation / Mednarodna konferenca, International Conference EDUvision 2012, Ljubljana, 6.-7. december 2012, 6th & 7th December 2012 ; organizator Eduvision ; uredila Mojca Orel. - Polhov Gradec : Eduvision, 2012

ISBN 978-961-93189-6-6

1. Gl. stv. nasl. 2. Vzp. stv. nasl. 3. Orel, Mojca, 1971- 4. Eduvision (Polhov Gradec)
264463872

KAZALO / INDEX

PREDGOVOR	8
PROGRAMSKI IN RECENZENTSKI ODBOR MEDNARODNE KONFERENCE	9
SODOBNI PRISTOPI IN IZZIVI / MODERN APPROACHES AND CHALLENGES	10
PLENARNE PREDSTAVITVE	11
Fostering student teachers' self-reflectivity by using concept mapping	12
Verbalna procena: procena znanja ili procena sposobnosti uočavanja problema?	22
Raising cultural awareness by the use of VOICETHREAD at English lessons	29
Medupredmetno povezivanje likovnog i glazbenog odgoja	35
7 načel učinkovitega učenja v znanosti	41
Že osemletnik lahko razume razliko med bilanco stanja in izkazom uspeha	53
Primena antropologije u individualnom projektu reforme nastave na Filozofskom fakultetu u Beogradu	57
Povezanost učeničke percepcije odnosa sa nastavnikom i postupaka nastavnika sa postignućem na PISA testovima	86
Kognitivni, metakognitivni i motivacijski aspekti rješavanja problema	95
Naravoslovni šolski projekt - izziv za dijake in mentorje	108
Brain Gym®, proces uravnoteženja in učenci z Downovim sindromom	123
Pomen aktivnega pouka pri poučevanju naravoslovnih vsebin	127
Poučevanje razmišljanja v Sloveniji po programu CoRT avtorja dr. Edwarda de Bona	135
PREDSTAVITVE	141
Učenje projekt metodom (PBL) u nastavi „Moje okoline“	142
Savremeni pristupi u udbemicima muzičke kulture	152
Digitopalmarni odtis v diferencijalni diagnostiki	161
Promocija naravoslovja z vertikalnim povezovanjem: vrtec – osnovna šola - gimnazija	171
Povezovanje teoretičnih vsebin sociologije s prakso skozi mednarodni projekt COMENIUS	176
Spoznavanje matematike in njene uporabnosti skozi projektno delo	184
Uporaba sodobne tehnologije pri poučevanju matematike, poslovne matematike in statistike v srednjem in višjem šolstvu	195

Perspektive o nastavi budućih nastavnika	204
Kaj vse se dogaja med izvedbo skupinskega eksperimentalnega dela?	216
Šolske novinarke malo drugače.....	227
Kreativnost kao profesionalna kompetencija učitelja primarnog obrazovanja.....	233
Medvrstniško učenje – učenje, ki povezuje.....	252
Metode in dejavniki poučevanja.....	258
Tek za zdravo srce.....	271
Učni krogi.....	282
Sodobni pristopi poučevanja	290
Opazujmo globoko vesolje.....	298
Jednak pristup za sve: osnaživanje socijalne dimenzije u cilju jačanja evropskog prostora visokog obrazovanja.....	312
Kamerna muzika Učiteljskog fakulteta u Beogradu – predlog nove strategije razvoja muzičke kulture dece i mladih	317
Učna ura medpredmetna povezava grška glasba – naravoslovje	327
Raziskovanje prsti in kamnin v vrtcu	333
Delo v paru in manjših skupinah – učenje in druženje.....	349
VREDNOTENJE ZNANJA / KNOWLEDGE EVALUATION.....	361
PREDSTAVITVE.....	362
Kompetencijski profil nastavnika u postupku vrednovanja i ocenjivanja učeničkih postignuća u školi	363
Evaluation of multimedia resources for informatics education in Croatian elementary schools ...	373
Ocjena temeljena na broju i vrsti dosegnutih obrazovnih postignuća u području jezika u nastavnom predmetu Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole u Republici Hrvatskoj	387
POUČEVANJE ZA OKOLJE IN TRAJNOSTNI RAZVOJ / TEACHING ON ENVIRONMENT AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT	406
PLENARNE PREDSTAVITVE.....	407
Education for sustainable development after RIO+20: Perspectives for Slovenia.....	408
Plastics – the material for the 21th century	421
Ozaveščanje učencev v osnovni šoli k okoljski vzgoji.....	430
Zdravje učenca v luči osebnostnega razvoja	452

PREDSTAVITVE	458
Obrazovni sistem i održivi razvoj: možnosti istraživanja	459
Ukrepi za spodbujanje raziskovanja med dijaki Gimnazije Jesenice	472
Življenje dreves skozi oči otroka.....	479
Mnenje učiteljev o razvoju okoljskih kompetenc v osnovni šoli	497
“Ozelenjavanje” kurikuluma u sistemu obrazovanja i vaspitanja Republike Srbije	507
Mesto vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj v slovenskem šolskem sistemu	516
Šolska energetska kampanja: Don't be blue, be green instead!	543
Aktualnost raziskovalne naloge.....	548
Energijske pijače, idealne za mladostnike?	558
Znanje in odnos učencev do rjavega medveda	566
Model spletnega komuniciranja pri promociji projekta	580
Ekološko ozaveščanje z likovno dejavnostjo	589
DIJAKI SE PREDSTAVIJO Z RAZISKOVALNIMI NALOGAMI / SECONDARY STUDENTS PRESENT THEIR RESEARCH WORK	606
Probiotiki v prehrani – kaj so in kako delujejo?.....	607
Sodelovanje šole s podjetji	619
Prednosti raziskovalnega dela in kritičnega vrednotenja informacij za dijaka.....	634
Sončni kolektorji – ekonomski in ekološki vidik	637
Sončna celica s tulipanovim barvilom.....	642
Z ukrepi do nizkoogljične družbe.....	655
Prisotnost semen pelinolistne žvrklje (<i>abrosia artemisifolia</i>) v paketih s hrano za zunanje ptice.	663
ČLOVEŠKI VIRI – KOMUNIKACIJA IN RAZVOJ OSEBNOSTI / HUMAN RESOURCES – COMMUNICATION AND PERSONALITY DEVELOPMENT	681
PLENARNE PREDSTAVITVE	682
Vloga javnega govornega nastopanja pri poklicu učitelja/vzgojitelja.....	683
Retorika v šoli	694
Spretnost komuniciranja z različnimi tipi osebnosti	701
Gestalt pedagogika kot učna paradigma kakovostne šole	710

Medgeneracijsko sodelovanje in prostovoljstvo dijakov GSKŠ Ruše v lokalni skupnosti	726
PREDSTAVITVE	737
Commentators' descriptive narrative modes - objective, judgmental, historical - to tell the game story	738
Anksioznost maturanata: procena i predikcija	743
Teacher-a competent communicator	753
Razredna interakcija	774
Vloga razrednika pri oblikovanju odgovornega in uspešnega učenca.....	783
Pedagoški eros med odnosi	788
Vloga učiteljev in svetovalnih delavcev pri motivaciji za krepitev zdravega življenjskega sloga pri učencih in njihovih starših	796
Učenci s težjo obliko čustvenih in vedenjskih težav v redni osnovni šoli.....	815
PRILAGAJANJE IZOBRAŽEVANJA NOVIM TEHNOLOGIJAM / EDUCATION ADAPTATION TO NEW TECHNOLOGIES	829
PLENARNE PREDSTAVITVE	830
Slow Reading and Deep Understanding for Multimedia Learning	831
Spletno podprto izobraževanje na Filozofski fakulteti v Ljubljani – analiza izkušenj in mnenj uporabnikov sistema e-izobraževanja.....	838
PREDSTAVITVE	858
Model za poučevanje HCI – izpostaviti človeka v interakciji človek-računalnik	859
eAsistent: e-dnevnik in e-redovalnica skozi oči učitelja, razrednika in administratorja sistema ...	871
Projekcijska kamera pri matematiki?	878
Analiza stavkov pri pouku nemščine s pomočjo metod umetne inteligence	883
Vredno se je potruditi za vsakega starša, uporaba e-pošte da ali ne.....	889
Pravljični svet knjižnice	895
Prva slovenska spletna vadnica za matematiko na razredni stopnji	902
Elipsa skozi zgodovino.....	914
Projekt parabola.....	925
Virtualni biotehnološki laboratorij	936
Uporaba sodobnih IKT rešitev v vzgoji in izobraževanju.....	950

Ovisnost i sigurnost internetskih korisnika u obrazovanju.....	959
Igraj se z menoj – uči se z menoj	975
Powerpoint v vrtcu ... vzgojiteljice? Ne, štiriletni otroci!	982
Kako smo pojem zasvojenosti spoznavali preko različnih družabnih omrežij.....	987
Kolegialno učenje in glasovalne naprave	1000
Interaktivna tabla v vrtcu cerkno.....	1005
SPONZORJI / SPONSORS	1015

Ocjena temeljena na broju i vrsti dosegnutih obrazovnih postignuća u području jezika u nastavnom predmetu Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole u Republici Hrvatskoj

Marks based on the amount and type of obtained educational achievements in the area of language for the subject Croatian Language in the 4th grade of primary school in the Republic of Croatia

Martina Kolar Billege
Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
(Faculty of Teacher Education, University of Zagreb)
martina.kolar@zg.t-com.hr

Sažetak

Glavni je cilj istraživanja ispitati mišljenja učitelja o broju i vrsti obrazovnih postignuća koja bi učenik trebao dostići za ocjene 2 i 5 u području jezika iz nastavnog predmeta Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole u Republici Hrvatskoj. Problemi istraživanja bili su: ispitati koja obrazovna postignuća učitelji smatraju važnima za ocjenu 2 te ispitati misle li učitelji da se učenicima može dodijeliti ocjena 5, iako nisu dostigli neka obrazovna postignuća i koja obrazovna postignuća nije bitno doseći. Rezultati su pokazali neusklađenost ispitanika u mišljenju o tome koliko je obrazovnih postignuća potrebno doseći za ocjene 2 (dovoljan) i 5 (izvrstan). Ocjena koju učitelji dodjeljuju učenicima temelji se na subjektivnoj procjeni svakog ocjenjivača. Takva situacija ne omogućuje usporedivost ocjena ni na kojoj razini (razrednoj, školskoj, državnoj).

Ključne riječi: obrazovna postignuća, ocjena, hrvatski jezik, osnovna škola

Summary

The aim of the research was to examine teachers' opinions on the amount and type of educational achievements a student should reach for getting a mark 2 or 5 in the area of language for the subject Croatian Language in grade 4 of primary school in Croatia. The research focused on the following problems: to examine which educational achievements teachers consider to be important for getting a mark 2; to examine whether teachers think that students can obtain a mark 5 even though they have not reached some educational achievements; to examine whether there are educational achievements which do not seem to be relevant. The results showed discrepancies in the opinions of the participants regarding the number of educational achievements a student should reach for a mark 2 (satisfactory) and 5 (outstanding). Marks which teachers give to students are based on subjective assessments by each examiner. A situation of that kind does not enable comparisons of marks at any level (grade level, school level, national level).

Key words: educational achievements, marks, Croatian language, primary school

Uvod

Temeljno značenje riječi ocjenjivanje u hrvatskom jeziku Anić (2003, str. 905) određuje kao davanje ocjene, odnosno, donošenje vrijednosnog suda o komu ili o čemu. Ocjena je prema istom autoru vrijednosni sud, odnosno brojkom iskazan vrijednosni sud (u školi, na fakultetu), a može biti dobra/loša, prolazna/neprolazna, odlična, nedovoljna.

Ocjenjivanje je prema Andriloviću (1996.) razvrstavanje u kvalitativne kategorije, tj. svojevrsna kvalitativna analiza pri kojoj kao diobeni kriterij služi stupanj (količina i kvaliteta) postignuća određenih ciljeva.

Dodjeljivanje određene ocjene za postignute rezultate učenika, odnosno razvrstavanje učenika u određene kategorije prema postignutim rezultatima u učenju i dogovorenim kriterijima, Matijević (2004, str. 12, 13), naziva ocjenjivanjem. Ocjena predstavlja dogovoreni znak ili sustav znakova kojima se označava odgovarajuća razina postignuća u učenju.

Prema Flemingu (2007), ocjenjivanje je dobivanje povratne informacije o tome je li poučavanje/učenje bilo uspješno. Različite svrhe ocjenjivanja vode do različitih pristupa ocjenjivanju i uporabe različitih modela ocjenjivanja.

Dokimologija (grč. *dókimos* – prokušan, dokazan, čestit + *logija*) je „nauka koja se bavi proučavanjem sistema ocjenjivanja (u školi i dr.) (Klaić, 2007, str. 316)“. Termin dokimologija (Landsheere, 1975, prema: Gojkov, 2003) prvi je upotrijebio Henri Piéron 1922. godine i uvrstio ga u svoj rječnik *Vocabulaire de la psychologie*, I. izdanje, 1951. godine. Dokimologiju je smatrao jednom od disciplina (grana) moderne pedagogije.

Predmet proučavanja dokimologije u njezinim začetcima, tridesetih godina prošloga stoljeća, bilo je procjenjivanje utjecaja različitih čimbenika na uspješnost ljudskih aktivnosti. Prva istraživanja datiraju iz 1910. godine, kada je Thorndike izradio nekoliko uzoraka rukopisa kojima su stručnjaci dali određenu numeričku vrijednost pa je tako dobivena kvalitativna ljestvica rukopisa poslužila nastavnicima u prosuđivanju vrijednosti učeničkog rukopisa (Grgin, 2001).

Svi smo donekle izloženi ocjenjivanju, u nekom periodu života, a ocjenjivanje utječe na osobu i postupke pa postaje poticaj ili zapreka za daljnje napredovanje. Stoga ocjenjivanje treba usmjeriti tako da posljedice ili učinak ocjenjivanja budu usmjereni na pozitivne promjene u nečijem djelovanju.

U ovom će se radu prikazati mišljenja učitelja o načinu ocjenjivanja obrazovnih postignuća učenika u nastavnom predmetu Hrvatski jezik - područje jezika u četvrtom razredu osnovne škole. Pritom se misli na dodjeljivanje ocjene na temelju broja i vrste dostignutih obrazovnih postignuća, zadanih Nastavnim planom i programom. Učenicima se u Republici Hrvatskoj iz područja jezika (nastavni predmet Hrvatski jezik) dodjeljuju ocjene na skali od 1 do 5, ali nije određeno koliko je i kojih obrazovnih postignuća potrebno za koju ocjenu.

Termin ocjenjivanje u ovom radu ima značenje dodjeljivanja ocjena na temelju dostignutih obrazovnih postignuća u nastavnom predmetu Hrvatski jezik (područje jezik u 4. razredu osnovne škole). Rezultati istraživanja dat će odgovor na pitanje postoji li dogovor o kriterijima, odnosno značenju ocjene.

Školska dokimologija čini značajan dio dokimologije jer se bavi pitanjima ispitivanja i procjenjivanja učeničkih odgojno-obrazovnih postignuća u školama. Njezina je zadaća na temelju svestranog proučavanja pronaći i u praksi ponuditi prikladne i valjane načine i postupke prosuđivanja i ocjenjivanja (Grgin, 1988). Razvila se iz pokušaja da se postave kriteriji za objektivno mjerenje znanja i odgojno-obrazovnih rezultata (Janković, 2002), kojih su neriješena pitanja aktualna i danas. Dokimologija se afirmirala kao interdisciplinarna znanstvena disciplina koja proučava razne oblike ocjenjivanja u školi te sve čimbenike koji uvjetuju izbor modela i kriterije školskoga ocjenjivanja (Matijević, 2004). Interdisciplinarnost

školske dokimologije temelji se na znanstvenoj podlozi didaktike, komunikologije, sociologije, psihologije, metodike i ostalih korelacijskih i pomoćnih znanosti.

Dokimološke spoznaje, piše Bežen (2008.), utemeljuju se na spoznajama psihologije i didaktike (opća razina) te na metodičkim spoznajama (razina nastavnog predmeta).

Materinski je jezik osnovni jezik komunikacije za svaku osobu. Dobro poznavanje materinskoga jezika preduvjet je za razmjenjivanje informacija u različitim priopćajnim situacijama, privatnim i službenim. Pritom se ne misli samo na sposobnost snalaženja s materinskim jezikom, nego na stvarno uporabno znanje jezika i znanje o jeziku.

Znanje materinskoga jezika preduvjet je za uspješno učenje u svim nastavnim područjima (predmetima). Viši stupanj obrazovanja zahtijeva bolju ovladanost jezičnim kompetencijama (lingvističkim, sociolingvističkim i pragmatičnim). Polaskom u školu učenici su već ovladali jezikom na dovoljnom stupnju da bi mogli pratiti nastavu i prenositi govoreni jezik u pisani. Ta je razina dovoljna za početak učenja predviđenih sadržaja, a najčešće se temelji na zavičajnom idiomu. No, sadržaji iz jezika na višim stupnjevima školovanja javljaju se uvijek sa sve složenijom strukturom i količinom informacija (vertikalno-spiralno programiranje) (Bežen, 2008).

Terminologija školske dokimologije nije posve usklađena. Mužić i Vrgoč (2005.) navode sljedeće glavne pojmove: vrjednovanje⁶⁵, praćenje, provjeravanje, kontrola, ispitivanje, ocjenjivanje, procjenjivanje i mjerenje. Ocjenjivanje je, prema navedenim autorima, davanje ocjena na temelju određene ljestvice (brojčane ocjene) ili s pomoću tekstualnog opisa situacije onoga što se i kod koga ocjenjuje (opisna ocjena).

Andrilović, primjerice (1996.) razlikuje pojmove provjeravanje, ocjenjivanje, vrjednovanje (evaluacija, valorizacija), pri čemu je provjeravanje sustavno prikupljanje podataka o tome kako se učenici ili odrasli polaznici približavaju željenim postignućima, tj. odgojno-obrazovnim ciljevima. Tvrdi da se rezultati provjeravanja ne ocjenjuju. Vrjednovanje (evaluacija, valorizacija) najčešće znači ocjenjivanje pri kojem se u obzir uzimaju uvjeti u kojima su rezultati postignuti.

Dokimološkom terminologijom sustavno se bave Davies i suradnici (1999.) te predlažu da se termin procjenjivanje (engl. assessment) odnosi na procjenjivanje ljudi (adekvatno onome čime se bave učitelji). Prema tome, procjenjivanje u jeziku bio bi postupak određivanja nečijega jezičnoga znanja i umijeća (tj. sposobnosti i vještina). Iskazuje se određenim mjerama (brojevima, postotcima) ili ocjenama (brojkama, slovima, riječima ili opisom). Vrjednovanje (engl. evaluation) uključuje procjenjivanje jezičnoga znanja pojedinaca i skupina.

Prema navedenom, može se zaključiti da je vrjednovanje pojam nadređen ocjenjivanju, a da se rezultati procjenjivanja, odnosno vrjednovanja mogu prikazati ocjenama.

Razgraničavanje pojmova procjenjivanje, provjeravanje i vrjednovanje predlažu Jelaska i Cvikić (2008) i to tako da se procjenjivanje smatra davanjem suda o nečijem jezičnom znanju i umijeću na temelju standardiziranog oblika procjene (jezični ispit, promatranje), ali ne na temelju unaprijednih očekivanja. Provjeravanje je davanje suda o nečijem jezičnom znanju i umijeću na temelju očekivanih postignuća. Vrjednovanje je davanje suda o nečijem jezičnom znanju i umijeću, ali i o uspješnosti programa koji je završio. Iz takvog se pristupa može zaključiti da vrjednovanje uključuje i procjenjivanje i provjeravanje pa u skladu s navedenim i ocjenjivanje, jer ono predstavlja dodjeljivanje ocjene na temelju procjenjivanja i provjeravanja.

---

⁶⁵ U ovom radu rabi se oblik vrjednovanje, osim u doslovnom navođenju teksta, prema *Hrvatskom pravopisu* M. Mogušića i S. Babića, Zagreb, Školska knjiga, 2010.

U Pravilniku o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (MZOS, 2010) u Republici Hrvatskoj definiraju se osnovni pojmovi na sljedeći način (Članak 2. – Definicije pojmova):

„Vrednovanje je sustavno prikupljanje podataka u procesu učenja i postignutoj razini kompetencija: znanjima, vještinama, sposobnostima, samostalnosti i odgovornosti prema radu, u skladu s unaprijed definiranim i prihvaćenim načinima, postupcima i elementima, a sastavnice su praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje.

Praćenje je sustavno uočavanje i bilježenje zapažanja o postignutoj razini kompetencija i postavljenim zadacima definiranim nacionalnim i predmetnim kurikulumom, nastavnim planom i programom te strukovnim i školskim kurikulumom.

Provjeravanje podrazumijeva procjenu postignute razine kompetencija u nastavnome predmetu ili području i drugim oblicima rada u školi tijekom školske godine.

Ocjenjivanje je pridavanje brojčane ili opisne vrijednosti rezultatima praćenja i provjeravanja učenikovog rada prema sastavnicama ocjenjivanja svakoga nastavnoga predmeta.“

Ocjenjivanje je važno svima koji će na temelju ocjene donositi različite prosudbe. Sustavi ocjenjivanja razlikuju se po zemljama, unutar neke zemlje, po regijama, ustanovama, čak i unutar pojedinih ustanova (npr. u Španjolskoj se razlikuju ocjene donesene na temelju provjeravanja, tj. ocjene na testovima i ocjene koje su rezultat procjenjivanja, odnosno ocjene koje se unose u svjedodžbe). U Hrvatskoj se konačna ocjena svodi samo na tzv. cijele brojke, tj. brojke bez ikakvih dodatnih oznaka: 1, 2, 3, 4 i 5. Ta cijela brojka može biti ishod različitih izračuna, matematičkih ili kakvih drugih, u kojima brojčane ocjene nemaju jednaku težinu. Konkretizacija ciljeva i određivanje stupnjeva ostvarenosti tih ciljeva omogućila bi praćenje učeničkih postignuća i ocjenjivanje postignuća na pojedinom stupnju.

U trenutno važećem Nastavnom planu i programu za osnovnu školu, u Republici Hrvatskoj, iz 2006. godine definirane su teme, ključni pojmovi i obrazovna postignuća po područjima nastavnog predmeta Hrvatski jezik, ali nije uspostavljen standard koji bi omogućio ujednačenu interpretaciju ocjena. U Nastavnom planu i programu (2006.) nije istaknuto jesu li obrazovna postignuća, u nastavnom predmetu Hrvatski jezik, minimum ili maksimum koji se od učenika očekuje. „Preciziranje sadržajnih standarda i očekivanja od učenika nisu dostatna, nego trebaju biti određene i razine (...) stupnjevano ostvarivanje ciljeva, i na kraju stupnjevano kompetencije, stvaraju realistički horizont očekivanja. Prijedlog stupnjevanja nije ništa novo i nalazi se u različitim dokumentima; ideja stupnjevanog postignuća stoji u sklopu povijesne sheme ocjena, koja je od 17. st. u uporabi. Novo je samo precizno formuliranje zahtjeva za uspoređivanjem obrazovnih postignuća (na razini pojedinca, škole i države). Zato pojedini stupnjevi postignuća moraju biti jasno i razumljivo formulirani, kao i standardi sadržaja“ (Bašić, 2007, str.121).

Ocjenjivanjem i vrjednovanjem u nastavi Hrvatskoga jezika bavili su se Težak (1998.) i to ocjenjivanjem obvezne školske zadaće i učeničkih pismenih ostvaraja te Rosandić (2005.) spominjući potrebu vrjednovanja postignuća u nastavi književnosti.

Tri su međusobno povezana područja koja treba obuhvatiti ocjenjivanjem: znanje, stavovi i ponašanje. Kako bi se ostvarila komunikacija, a to je jedan od osnovnih ciljeva nastave jezika, učenik treba imati činjenična znanja, vještine i sposobnosti koje će omogućiti uporabu tih znanja pa stoga pri ocjenjivanju učeničkog uspjeha u području jezika valja voditi računa o svim tim aspektima (Byram i Morgan, 1994.).

Novija akcijska istraživanja provedena u Republici Hrvatskoj pokazuju da se u osnovnoj školi, na nastavi hrvatskoga jezika, puno više pozornosti posvećuje učenju lingvističkih pravila nego stjecanju komunikacijskih kompetencija (Pavličević-Franić, 2005.; Češi i Barbaroša-Šikić (ur.), 2007).

Definiranje potrebnih kompetencija, identifikacija i klasifikacija njihovih glavnih komponenti bila bi uvod u opis sadržaja pomoću kojega bi se ostvarivali konkretni ciljevi nastave. „Vrjednovanje znanja zahtijeva da učenik odgovara na pitanja koja mogu biti vrlo raznolika kako bi pokazao kolikim je jezičnim znanjem ovladao. Nažalost, kompetencija se nikad ne može testirati direktno. Jedino čime se možemo voditi jest niz jezičnih produkcija iz kojih se može nešto općenito reći o znanju. Znanje se može sagledati kao kompetencija stavljena u uporabu. U tom smislu svi testovi vrednuju samo jezičnu produkciju, iako se iz nje može naslutiti kompetencija“ (Vijeće Europe, 2005). Razine usvojenosti sadržaja (znanja), pomoću kojega će se ovladati potrebnim kompetencijama, trebalo bi standardizirati radi objektivnijeg praćenja i ocjenjivanja učeničkog uspjeha. Vijeće Europe je za pojedine stupnjeve znanja (temeljni, prijelazni, samostalni) ponudilo specifikaciju prikladnih pojedinosti o znanju ciljanoga jezika.

Ciljevi nastave trebaju biti određeni tako da se uspjeh učenika u usporedbi s tim ciljevima može objektivno promatrati i mjeriti (Omaggio, 1986; Byram, 1997; McKay, 2006).

U Republici Hrvatskoj ne postoji dogovor o značenju ocjene, tj. o broju i vrsti obrazovnih postignuća na kraju pojedinog obrazovnog ciklusa, potrebnih za određenu ocjenu. Navedene tvrdnje potaknule su ovo istraživanje.

Cilj istraživanja

Glavni je cilj istraživanja ispitati mišljenja učitelja o broju i vrsti obrazovnih postignuća koja bi učenik trebao dostići za ocjene 2 i 5 u području jezika iz nastavnog predmeta Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole u Republici Hrvatskoj.

Problemi istraživanja

1. Ispitati koja obrazovna postignuća učitelji smatraju važnima za ocjenu 2 (koja postignuća učenici trebaju dostići da bi dobili ocjenu 2).
2. Ispitati misle li učitelji da se učenicima može dodijeliti ocjena 5, iako nisu dostigli neka obrazovna postignuća i koja obrazovna postignuća nije bitno doseći.

Hipoteze

1. Učitelji različita obrazovna postignuća smatraju najvažnijima za ocjenu 2.
2. Učitelji misle da se učenicima može dodijeliti ocjena 5, iako nisu dosegli neka obrazovna postignuća.

Metodologija istraživanja

Rezultati ovoga istraživanja dio su cjelovitog istraživanja iz magistarskog rada autorice (2011.), kojega je naslov Stavovi učitelja o načinu ocjenjivanja obrazovnih postignuća učenika u nastavnom predmetu Hrvatski jezik – područje jezik u 4. razredu osnovne škole. U predistraživanju je sudjelovalo 538 ispitanika (učitelja razredne nastave iz Zagreba, Republika Hrvatska), a u glavnom istraživanju 40 učitelja razredne nastave iz Zagreba. Uzorak je prigodan.

Instrumenti

Za potrebe ovoga istraživanja konstruiran je anketni upitnik u kojem su ispitanici su odgovarali na četiri pitanja, koja se odnose na obrazovna postignuća važna za ocjene 2, 3, 4 i 5. Znakom $\checkmark$ u svakom su pitanju označili obrazovna postignuća bez kojih učenici ne mogu zaslužiti pojedine ocjene. U svakom su pitanju navedena sva obrazovna postignuća iz područja jezika u 4. razredu osnovne škole.

Slijedi prikaz tema, ključnih pojmova i obrazovnih postignuća zadanih Nastavnim planom i programom za osnovnu školu (MZOS, 2006.) u Republici Hrvatskoj:

4. RAZRED

NASTAVNO PODRUČJE: JEZIK

TEME:

1. Imenice

Ključni pojmovi: vrste riječi, muški rod, ženski rod, srednji rod.

Obrazovna postignuća: odrediti imenice kao vrstu riječi; razlikovati muški, ženski i srednji rod, jedninu i množinu imenica.

2. Glagoli

Ključni pojmovi: glagoli.

Obrazovna postignuća: razlikovati glagole od drugih riječi u govorenju i pisanju, odrediti ih kao vrstu riječi; znati da glagolima iskazujemo što se radi ili što se događa.

3. Izricanje prošlosti, sadašnjosti i budućnosti

Ključni pojmovi: prošlost, sadašnjost, budućnost.

Obrazovna postignuća: prepoznati prošlu, sadašnjju i buduću glagolsku radnju.

4. Pridjevi

Ključni pojmovi: opisni pridjevi, posvojni pridjevi.

Obrazovna postignuća: razlikovati pridjeve kao vrstu riječi; međusobno razlikovati opisne i posvojne pridjeve.

5. Upravni i neupravni govor

Ključni pojmovi: upravni i neupravni govor.

Obrazovna postignuća: razlikovati upravni od neupravnog govora; služiti se upravnim i neupravnim govorom u govorenju i pisanju.

6. Veliko početno slovo

Ključni pojmovi: veliko početno slovo, naziv.

Obrazovna postignuća: primjenjivati pravila o pisanju velikoga početnoga slova u višečlanim nazivima.

7. Kratice

Ključni pojmovi: kratice.

Obrazovna postignuća: pravilno pisati kratice poznatijih višečlanih naziva.

8. Izgovor i pisanje č, ć, dž, đ, lj, nj, ije/je/e/i

Ključni pojmovi: izgovor glasa, pisanje glasa.

Obrazovna postignuća: pravilno izgovarati i pisati č, ć, dž, đ, lj, nj, ije/je/e/i u češće rabljenim riječima.

9. Pisanje posvojnih pridjeva izvedenih od vlastitih imena

Ključni pojmovi: pridjevi izvedeni od vlastitih imena.

Obrazovna postignuća: primjenjivati pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova u pridjevima izvedenim od vlastitih imena.

10. Književni jezik i zavičajni govor

Ključni pojmovi: književni jezik, zavičajni govor, narječje.

Obrazovna postignuća: razlikovati književni jezik od zavičajnoga govora; odrediti svoj zavičajni govor u odnosu na jedno od tri narječja hrvatskoga jezika; usmeno i pisano komunicirati na svome zavičajnome govoru.

U konstruiranim anketnim upitnicima upitnicima obrazovna su postignuća iz područja jezika, za nastavni predmet Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole, navedena pojedinačno, bez obzira što neka pripadaju istoj temi. Primjerice: U prvoj temi (Imenice) navedena obrazovna postignuća promatrana su kao dva zasebna postignuća:

1 odrediti imenice kao vrstu riječi;

1a razlikovati muški, ženski i srednji rod, jedninu i množinu imenica.

Razlog je tome što se te jezične jedinice u nastavi hrvatskoga jezika uče postupno i/ili odvojeno pa se tako mogu i ocjenjivati. Učenici ponekad ne usvoje sva obrazovna postignuća navedena u jednoj temi. Primjerice, u četvrtoj temi (Pridjevi) dva su obrazovna postignuća:

4 razlikovati pridjeve kao vrstu riječi;

4a međusobno razlikovati opisne i posvojne pridjeve.

Učenici mogu tu temu djelomično usvojiti, tj. razlikovati pridjeve kao vrstu riječi, ali ne i razlikovati opisne od posvojnih pridjeva.

U Tablici 1 prikazano je kako su u ovome radu označena obrazovna postignuća iz područja jezik, u nastavnom predmetu Hrvatski jezik, u 4. razredu osnovne škole.

Tablica 4 - Prikaz oznaka obrazovnih postignuća iz područja jezik u Hrvatskom jeziku u 4. razredu osnovne škole (Kolar Billege, 2012.)

1	odrediti imenice kao vrstu riječi
1a	razlikovati muški, ženski i srednji rod, jedninu i množinu imenica
2	razlikovati glagole od drugih riječi u govorenju i pisanju, odrediti ih kao vrstu riječi
2a	znati da glagolima iskazujemo što se radi ili što se događa
3	prepoznati prošlu, sadašnju i buduću glagolsku radnju
4	razlikovati pridjeve kao vrstu riječi
4a	međusobno razlikovati opisne i posvojne pridjeve
5	razlikovati upravni od neupravnog govora
5a	služiti se upravnim i neupravnim govorom u govorenju i pisanju
6	primjenjivati pravila o pisanju velikoga početnoga slova u višečlanim nazivima
7	pravilno pisati kratice poznatijih višečlanih naziva
8	pravilno izgovarati i pisati č, ć, dž, đ, lj, nj, ije/je/e/i u češće rabljenim riječima
9	primjenjivati pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova u pridjevima izvedenim od vlastitih imena

10	razlikovati književni jezik od zavičajnoga govora
10a	odrediti svoj zavičajni govor u odnosu na jedno od tri narječja hrvatskoga jezika
10b	usmeno i pisano komunicirati na svome zavičajnome govoru

Postupak istraživanja

Prije glavnog istraživanja provedeno je predistraživanje (N=538) da bi se utvrdile razlike u stavovima učitelja prema načinu ocjenjivanja obrazovnih postignuća učenika u nastavi hrvatskoga jezika s obzirom na njihova prethodna iskustva i preferirane dokimološke modele te da bi se odredio omjer učitelja koji ocjenjuju obrazovna postignuća učenika na dva načina.

Jednu skupinu čine oni koji zauzimaju stav da učenici mogu biti pozitivno ocijenjeni iz područja jezika, u predmetu Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole, iako nisu dosegli sva obrazovna postignuća. Drugu skupinu čine oni koji zauzimaju stav da učenici trebaju doseći sva obrazovna postignuća kako bi bili pozitivno ocijenjeni u području jezika, a ovisno o razini usvojenosti sadržaja zaslužuju određenu ocjenu (2, 3, 4 ili 5). Raspodjela ispitanika prikazana je u Tablici 2.

Tablica 5 - Raspodjela ispitanika po opredjeljenosti za određeni stav u predistraživanju

STAV O NAČINU OCJENJIVANJA	Frekvencija	Postotak
1. skupina Broj i vrsta obrazovnih postignuća	289	53,7
2. skupina Razina na kojoj su usvojena obrazovna postignuća	249	46,3
Ukupno	538	100,0

Dodatne analize po dobi, mjestu završetka studija i godinama staža u nastavi pokazuju da nema statistički značajne razlike u opredjeljivanju za jedan ili drugi stav, ovisno o pripadnosti pojedinoj grupi.

Uzorak ispitanika

U Tablici 3 prikazana je raspodjela ispitanika (N=40) po dobi. Od ukupnog uzorka 13 je ispitanika mlađe od 35 godina, što čini 32,5 % uzorka, 52,5 % ispitanika, ukupno 21, starosti je između 36 i 50 godina, a njih 6, tj. 15 % starije je od 50 godina. Raspon godina ispitanika je između 28 i 60.

Tablica 6 - Raspodjela ispitanika po dobi

DOB	Frekvencija	Postotak
Do 35 godina	13	32,5
36-50 godina	21	52,5
Više od 50 godina	6	15
Ukupno	40	100

U Tablici 4 prikazana je raspodjela ispitanika (N=40) po godinama staža u nastavi. Uzorak čini 32,5% ispitanika koji imaju do 10 godina radnog staža, 37,5% ispitanika sa stažem od 11 do 20 godina, 20% ispitanika sa stažem od 21 do 30 godina i 10% ispitanika koji na poslovima učitelja razredne nastave rade više od 30 godina.

Tablica 7 - Raspodjela ispitanika po godinama staža u nastavi

GODINE STAŽA U NASTAVI	Frekvencija	Postotak
Do 10 godina	13	32,5
11-20 godina	15	37,5
21-30 godina	8	20
više od 30 godina	4	10
Ukupno	40	100

Od ukupnog broja ispitanika (N=40) 26 ih radi u nastavi, što čini 65 %, a 14, tj. 35 % ih radi u produženom boravku. Podatci su prikazani u Tablici 5.

Tablica 5 - Raspodjela ispitanika po radnom mjestu

RADNO MJESTO	Frekvencija	Postotak
Nastava	26	65
Produženi boravak	14	35

Rezultati

Kako bi se odgovorilo na 1. problem (ispitati koja obrazovna postignuća učitelji smatraju važnima za ocjenu 2), nakon izračunavanja postotka biranja pojedinog obrazovnog postignuća, kao važnog za ocjenu 2, testirale su se značajnosti razlika hi-kvadrat testom.

U Tablici 6 prikazano je koliko posto ispitanika (N=40) smatra važnim pojedino obrazovno postignuće za ocjenu dovoljan (2), tj. redom su po važnosti, prema mišljenju ispitanika, prikazana obrazovna postignuća.

Tablica 6 - Raspodjela ispitanika po mišljenju o važnosti obrazovnih postignuća za ocjenu 2

Obrazovno postignuće	Postotak ispitanika koji misle da je obrazovno postignuće važno za ocjenu 2
(1) odrediti imenice kao vrstu riječi	97,5
(4) razlikovati pridjeve kao vrstu riječi	97,5
(2) razlikovati glagole od drugih riječi u govorenju i pisanju, odrediti ih kao vrstu riječi	85
(10) razlikovati književni jezik od zavičajnoga govora	85
(2a) znati da glagolima iskazujemo što se radi ili što se događa	80
(1a) razlikovati muški, ženski i srednji rod, jedninu i množinu imenica	62,5

(3) prepoznati prošlu, sadašnju i buduću glagolsku radnju	60
(5) razlikovati upravni od neupravnog govora	60
(6) primjenjivati pravila o pisanju velikoga početnoga slova u višečlanim nazivima	47,5
(8) pravilno izgovarati i pisati č, ć, dž, đ, lj, nj, ije/je/e/i u češće rabljenim riječima	47,5
(9) primjenjivati pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova u pridjevima izvedenim od vlastitih imena	37,5
(10a) odrediti svoj zavičajni govor u odnosu na jedno od tri narječja hrvatskoga jezika	27,5
(10b) usmeno i pisano komunicirati na svome zavičajnome govoru	27,5
(4a) međusobno razlikovati opisne i posvojne pridjeve	12,5
(5a) služiti se upravnim i neupravnim govorom u govorenju i pisanju	7,5
(7) pravilno pisati kratice poznatijih višečlanih naziva	7,5

Rezultati u Tablici 7 prikazuju značajnosti razlika među ispitanicima (N=40) u mišljenju o tome koja su postignuća važna za ocjenu 2. Značajnost razlika među ispitanicima u mišljenju o važnosti obrazovnih postignuća za ocjenu 2 računala se hi-kvadrat testom.

Tablica 7 - Značajnosti razlika među ispitanicima u mišljenju o važnosti obrazovnih postignuća za ocjenu 2

Obrazovno postignuće	Značajnost razlike važnosti obrazovnog postignuća za ocjenu 2
(1) odrediti imenice kao vrstu riječi	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 36,1$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće je važno za ocjenu 2
(1a) razlikovati muški, ženski i srednji rod, jedninu i množinu imenica	nema statistički značajne razlike ($\chi^2 = 2,50$; $df = 1$; $p > 0,05$)
(2) razlikovati glagole od drugih riječi u govorenju i pisanju, odrediti ih kao vrstu riječi	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 19,60$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće je važno za ocjenu 2

(2a) znati da glagolima iskazujemo što se radi ili što se događa	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 14,40$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće je važno za ocjenu 2
(3) prepoznati prošlu, sadašnju i buduću glagolsku radnju	nema statistički značajne razlike ($\chi^2 = 1,60$; $df = 1$; $p > 0,05$)
(4) razlikovati pridjeve kao vrstu riječi	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 36,10$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće je važno za ocjenu 2
(4a) međusobno razlikovati opisne i posvojne pridjeve	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 22,50$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće nije važno za ocjenu 2
(5) razlikovati upravni od neupravnog govora	nema statistički značajne razlike ($\chi^2 = 1,60$; $df = 1$; $p > 0,05$)
(5a) služiti se upravnim i neupravnim govorom u govorenju i pisanju	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 28,90$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće nije važno za ocjenu 2
(6) primjenjivati pravila o pisanju velikoga početnoga slova u višječlanim nazivima	nema statistički značajne razlike ($\chi^2 = 0,10$; $df = 1$; $p > 0,05$)
(7) pravilno pisati kratice poznatijih višječlanih naziva	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 28,90$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće nije važno za ocjenu 2
(8) pravilno izgovarati i pisati č, ć, dž, đ, lj, nj, ije/je/e/i u češće rabljenim riječima	nema statistički značajne razlike ($\chi^2 = 0,10$; $df = 1$; $p > 0,05$)
(9) primjenjivati pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova u pridjevima izvedenim od vlastitih imena	nema statistički značajne razlike ($\chi^2 = 2,50$; $df = 1$; $p > 0,05$)

(10) razlikovati književni jezik od zavičajnoga govora	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 19,60$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće je važno za ocjenu 2
(10a) odrediti svoj zavičajni govor u odnosu na jedno od tri narječja hrvatskoga jezika	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 8,10$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće nije važno za ocjenu 2
(10b) usmeno i pisano komunicirati na svome zavičajnome govoru	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 8,10$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće nije važno za ocjenu 2

Kako bi se odgovorilo na 2. problem (ispitati misle li učitelji da se učenicima može dodijeliti ocjena 5, iako nisu dostigli neka obrazovna postignuća i koja obrazovna postignuća nije bitno doseći), nakon izračunavanja postotka biranja pojedinog obrazovnog postignuća, kao nevažnog za ocjenu 5, testirale su se značajnosti razlika hi-kvadrat testom.

U Tablici 8 prikazano je koliko posto ispitanika (N=40) misli da bez dostignutog pojedinog obrazovnog postignuća učenici mogu dobiti ocjenu odličan (5), tj. redom su po najmanjoj važnosti, prema mišljenju ispitanika, prikazana obrazovna postignuća.

Tablica 8 - Raspodjela ispitanika po mišljenju o nevažnosti obrazovnih postignuća za ocjenu 5

Obrazovno postignuće	Postotak ispitanika koji misle da obrazovno postignuće nije važno za 5
(10b) usmeno i pisano komunicirati na svome zavičajnome govoru	30
(5a) služiti se upravnim i neupravnim govorom u govorenju i pisanju	15
(9) primjenjivati pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova u pridjevima izvedenim od vlastitih imena	10
(7) pravilno pisati kratice poznatijih višečlanih naziva	7,5
(8) pravilno izgovarati i pisati č, ć, dž, đ, lj, nj, ije/je/e/i u češće rabljenim riječima	7,5
(4a) međusobno razlikovati opisne i posvojne pridjeve	2,5
(5) razlikovati upravni od neupravnog govora	2,5
(6) primjenjivati pravila o pisanju velikoga početnoga slova u višečlanim nazivima	2,5
(1) odrediti imenice kao vrstu riječi	0
(1a) razlikovati muški, ženski i srednji rod, jedninu i množinu imenica	0

(2) razlikovati glagole od drugih riječi u govorenju i pisanju, odrediti ih kao vrstu riječi	0
(2a) znati da glagolima iskazujemo što se radi ili što se događa	0
(3) prepoznati prošlu, sadašnju i buduću glagolsku radnju	0
(4) razlikovati pridjeve kao vrstu riječi	0
(10) razlikovati književni jezik od zavičajnoga govora	0
(10a) odrediti svoj zavičajni govor u odnosu na jedno od tri narječja hrvatskoga jezika	0

Za obrazovna postignuća navedena u Tablici 9, statistički značajno više ispitanika misli da se ne mogu izostaviti, nego što ih misli da se mogu izostaviti. Za obrazovna postignuća koja nisu navedena u Tablici 9 (odrediti imenice kao vrstu riječi; razlikovati muški, ženski i srednji rod, jedninu i množinu imenica; razlikovati glagole od drugih riječi u govorenju i pisanju, odrediti ih kao vrstu riječi; znati da glagolima iskazujemo što se radi ili što se događa; prepoznati prošlu, sadašnju i buduću glagolsku radnju; razlikovati pridjeve kao vrstu riječi; razlikovati književni jezik od zavičajnoga govora; odrediti svoj zavičajni govor u odnosu na jedno od tri narječja hrvatskoga jezika) nisu računati hi-kvadrat testovi zbog toga što su svi ispitanici smatrali da je ta postignuća potrebno dostići za ocjenu 5. Hi-kvadrat ne može računati se ako su svi ispitanici u jednoj kategoriji jer je broj teoretskih frekvencija, nužan za izračun hi-kvadrata, koji se tada dobiva, premali.

Tablica 9 - Značajnosti razlika među ispitanicima u mišljenju o važnosti obrazovnih postignuća za ocjenu 5

Obrazovno postignuće	Značajnost razlike važnosti obrazovnog postignuća za ocjenu 5
(4a) međusobno razlikovati opisne i posvojne pridjeve	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 36,10$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće je važno za ocjenu 5
(5) razlikovati upravni od neupravnog govora	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 36,10$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće je važno za ocjenu 5
(5a) služiti se upravnim i neupravnim govorom u govorenju i pisanju	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 19,60$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće je važno za ocjenu 5

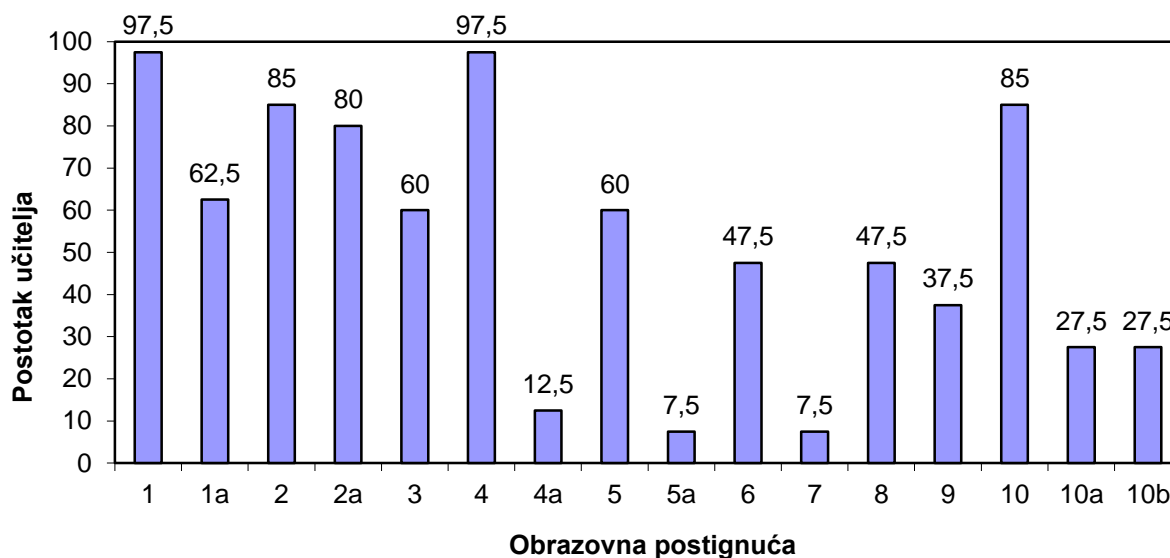
(6) primjenjivati pravila o pisanju velikoga početnoga slova u višičlanim nazivima	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 36,10$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće je važno za ocjenu 5
(7) pravilno pisati kratice poznatijih višičlanih naziva	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 28,90$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće je važno za ocjenu 5
(8) pravilno izgovarati i pisati č, ć, dž, đ, lj, nj, ije/je/e/i u češće rabljenim riječima	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 28,90$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće je važno za ocjenu 5
(9) primjenjivati pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova u pridjevima izvedenim od vlastitih imena	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 25,60$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće je važno za ocjenu 5
(10b) usmeno i pisano komunicirati na svome zavičajnome govoru	statistički značajna razlika ($\chi^2 = 6,40$; $df = 1$; $p < 0,05$) postignuće je važno za ocjenu 5

Rasprava

Prvi je problem istraživanja bio ispitati koja obrazovna postignuća učitelji smatraju najvažnijima za ocjenu dovoljan (2) (koja postignuća učenici trebaju dostići da bi dobili ocjenu 2).

Rezultati su pokazali da 97,5% ispitanika (N=40) misli da učenici za ocjenu dovoljan (2) moraju moći odrediti imenice kao vrstu riječi i razlikovati pridjeve kao vrstu riječi, 85% misli da trebaju razlikovati glagole od drugih riječi u govorenju i pisanju, odrediti ih kao vrstu riječi i razlikovati književni jezik od zavičajnoga govora. Od ispitanih učitelja 80% misli da za ocjenu 2 učenici moraju znati da se glagolima iskazuje što se radi ili što se događa, 62,5% misli da učenici moraju razlikovati muški, ženski i srednji rod, jedninu i množinu imenica, a 60% misli da učenici moraju prepoznati prošlu, sadašnju i buduću glagolsku radnju te razlikovati upravni od neupravnoga govora. Manje od 50% ispitanika misli da su sljedeća obrazovna postignuća važna za ocjenu 2: primjenjivati pravila o pisanju velikoga početnog slova u višičlanim nazivima (47,5%); pravilno izgovarati i pisati č, ć, dž, đ, lj, nj, ije/je/e/i u češće rabljenim riječima (47,5%); primjenjivati pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova u pridjevima izvedenim od vlastitih imena (37,5%); odrediti svoj zavičajni govor u odnosu na jedno od tri narječja hrvatskoga jezika (27,5%); usmeno i pisano komunicirati na svome zavičajnome govoru (27,5%); međusobno razlikovati opisne i posvojne pridjeve (12,5%); služiti se upravnim i neupravnim govorom u govorenju i pisanju (7,5%); pravilno pisati kratice poznatijih višičlanih naziva (7,5%).

Na slici 1 prikazano je koja su postignuća i u kojem postotku prema mišljenju ispitanika (N=40) važna za ocjenu 2.

Slika 1 - Prikaz mišljenja učitelja o važnosti obrazovnih postignuća za ocjenu 2

Zaključci, temeljeni na rezultatima istraživanja vezanima uz prvi problem, su sljedeći:

1. zaključak:

Statistički je značajno veći broj ispitanika koji misle da učenici za ocjenu 2 trebaju dostići ova obrazovna postignuća:

- (1) odrediti imenice kao vrstu riječi,
- (2) razlikovati glagole od drugih riječi u govorenju i pisanju, odrediti ih kao vrstu riječi,
- (2a) znati da glagolima iskazujemo što se radi ili što se događa,
- (4) razlikovati pridjeve kao vrstu riječi,
- (10) razlikovati književni jezik od zavičajnoga govora, nego ispitanika koji misle da ta obrazovna postignuća učenici ne trebaju dostići za ocjenu 2.

2. zaključak:

Statistički je značajno veći broj ispitanika koji misle da učenici za ocjenu 2 ne trebaju dostići ova obrazovna postignuća:

- (4a) međusobno razlikovati opisne i posvojne pridjeve,
- (5a) služiti se upravnim i neupravnim govorom u govorenju i pisanju,
- (7) pravilno pisati kratice poznatijih višečlanih naziva,
- (10a) odrediti svoj zavičajni govor u odnosu na jedno od tri narječja hrvatskoga jezika,
- (10b) usmeno i pisano komunicirati na svome zavičajnome govoru, nego ispitanika koji misle da ta obrazovna postignuća učenici trebaju dostići za ocjenu 2.

3. zaključak:

U opredjeljenju ispitanika o važnosti sljedećih obrazovnih postignuća za ocjenu 2 nema statistički značajne razlike:

- (1a) razlikovati muški, ženski i srednji rod, jedninu i množinu imenica,
- (3) prepoznati prošlu, sadašnju i buduću glagolsku radnju,
- (5) razlikovati upravni od neupravnog govora,
- (6) primjenjivati pravila o pisanju velikoga početnoga slova u višečlanim nazivima,
- (8) pravilno izgovarati i pisati č, ć, dž, đ, lj, nj, ije/je/e/i u češće rabljenim riječima,
- (9) primjenjivati pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova u pridjevima izvedenim od vlastitih imena.

Ovaj podatak pokazuje neusklađenost mišljenja učitelja.

To znači da su zapravo relevantna postignuća za ocjenu 2 samo ona za koja učitelji statistički značajno više misle da su važna, a to su sljedeća obrazovna postignuća:

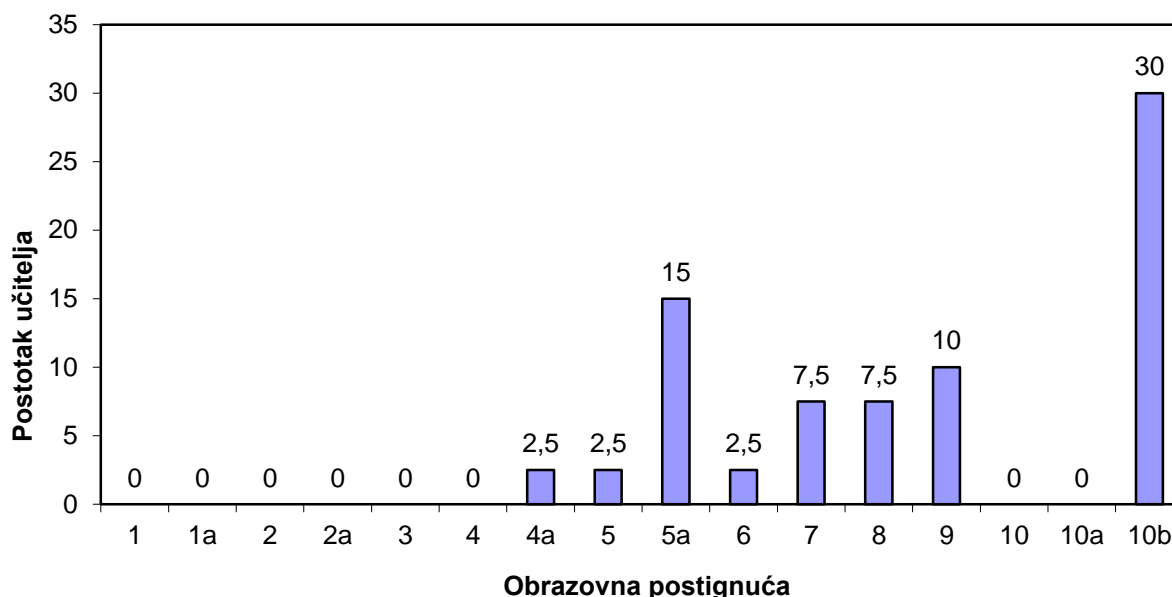
- (1) odrediti imenice kao vrstu riječi,
- (2) razlikovati glagole od drugih riječi u govorenju i pisanju, odrediti ih kao vrstu riječi,
- (2a) znati da glagolima iskazujemo što se radi ili što se događa,
- (4) razlikovati pridjeve kao vrstu riječi,
- (10) razlikovati književni jezik od zavičajnoga govora.

Na temelju rezultata istraživanja zaključuje se da učitelji različita obrazovna postignuća smatraju važnima za ocjenu dovoljan (2). Potvrđena je 1. hipoteza.

Drugi je problem istraživanja bio ispitati misle li učitelji da učenici mogu zaslužiti ocjenu odličan (5) bez nekih obrazovnih postignuća i ako da, bez kojih.

Rezultati istraživanja pokazali su da 30% ispitanika (N=40) misli da učenici mogu zaslužiti ocjenu odličan iako ne znaju usmeno i pismeno komunicirati na svome zavičajnome govoru (10b), 15% ispitanika misli da se učenici ne moraju znati služiti upravnim i neupravnim govorom u govorenju i pisanju (5a), da bi imali ocjenu odličan. 10% ispitanika nevažnim za ocjenu odličan smatra obrazovno postignuće (9) primjenjivati pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova u pridjevima izvedenim od vlastitih imena. 7,5% ispitanika misli da su za ocjenu odličan (5) nevažna obrazovna postignuća: (7) pravilno pisati kratice poznatijih višečlanih naziva i (8) pravilno izgovarati i pisati č, ć, dž, đ, lj, nj, ije/je/e/i u češće rabljenim riječima, a 2,5% ispitanika misli da za ocjenu odličan učenici ne trebaju dostići sljedeća obrazovna postignuća: (4a) međusobno razlikovati opisne i posvojne pridjeve; (5) razlikovati upravni od neupravnog govora; (6) primjenjivati pravila o pisanju velikoga početnoga slova u višečlanim nazivima.

Na slici 2 prikazana su obrazovna postignuća koja određenom postotku ispitanika (N=40) nisu važna za ocjenu 5.

Slika 2 - Prikaz mišljenja učitelja o obrazovnim postignućima nevažnima za ocjenu 5

Hi-kvadrat testom se pokazalo da sva navedena obrazovna postignuća ipak statistički značajno veći broj ispitanika smatra važnima za ocjenu odličan, nego što ih smatra da nisu važna.

Svi ispitanici (N=40) misle da učenici za ocjenu odličan (5) moraju dostići sljedeća obrazovna postignuća:

- (1) odrediti imenice kao vrstu riječi;
- (1a) razlikovati muški, ženski i srednji rod, jedninu i množinu imenica;
- (2) razlikovati glagole od drugih riječi u govorenju i pisanju, odrediti ih kao vrstu riječi;
- (2a) znati da glagolima iskazujemo što se radi ili što se događa;
- (3) prepoznati prošlu, sadašnju i buduću glagolsku radnju;
- (4) razlikovati pridjeve kao vrstu riječi;
- (10) razlikovati književni jezik od zavičajnoga govora;
- (10a) odrediti svoj zavičajni govor u odnosu na jedno od tri narječja hrvatskoga jezika.

Na temelju rezultata zaključuje se da neki učitelji misle da se učenicima može dodijeliti ocjena odličan (5), iako nisu dosegli neka obrazovna postignuća. Potvrđena je 2. hipoteza.

Zaključak

U glavnom su dijelu istraživanja sudjelovali ispitanici (N=40) koji su se u predistraživanju izjasnili da se ocjena učenika temelji na broju dostignutih obrazovnih postignuća, tj. da učenicima dodjeljuju određenu ocjenu ovisno o tome koliko su obrazovnih postignuća dosegli.

Rezultati su pokazali neusklađenost ispitanika u mišljenju o tome koliko je obrazovnih postignuća potrebno doseći za ocjene 2 (dovoljan) i 5 (izvrstan). Ocjena koju učitelji dodjeljuju učenicima temelji se na subjektivnoj procjeni svakog ocjenjivača. Takva situacija ne omogućuje usporedivost ocjena ni na kojoj razini (razrednoj, školskoj, državnoj).

Učitelji različita obrazovna postignuća (prosječno 8 obrazovnih postignuća) smatraju najvažnijima za ocjenu dovoljan (2). Iz rezultata se može zaključiti da su postignuća bez kojih učenici ne mogu zaslužiti prolaznu ocjenu, po mišljenju statistički značajno većeg broja ispitanika: odrediti imenice kao vrstu riječi; razlikovati glagole od drugih riječi u govorenju i pisanju, odrediti ih kao vrstu riječi; znati da glagolima iskazujemo što se radi ili što se događa; razlikovati pridjeve kao vrstu riječi; razlikovati književni jezik od zavičajnoga govora.

Sva navedena postignuća odnose se na poznavanje jezičnih pravila, a ni u jednom se od navedenih postignuća ne zahtijeva od učenika uporabno znanje jezika (funkcionalna primjena jezičnih pravila).

Rezultati istraživanja pokazuju da neki ispitanici misle kako za ocjenu izvrstan (5) učenici ne trebaju doseći sljedeća obrazovna postignuća: međusobno razlikovati opisne i posvojne pridjeve; razlikovati upravni od neupravnog govora; služiti se upravnim i neupravnim govorom u govoru i pisanju; primjenjivati pravila o pisanju velikog početnog slova u višečlanim nazivima; pravilno pisati kratice poznatijih višečlanih naziva; pravilno izgovarati i pisati *č, ć, dž, đ, lj, nj, ije/je/e/i* i češće rabljenim riječima; primjenjivati pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova u pridjevima izvedenima od vlastitih imena; usmeno i pismeno komunicirati na svome zavičajnome govoru.

Na temelju navedenoga, daljnja istraživanja treba usmjeriti na određivanje ishoda učenja (kognitivno područje znanja i razumijevanja, afektivno područje stavova i psihomotoričko područje vještina) i određivanje zajedničkih kriterija (razina učinaka) koji omogućuju usporedivost ocjena.

Literatura

- [1] Andrić, V., Čudina-Obradović, M. (1996): "Psihologija učenja i nastave". Zagreb: Školska knjiga.
- [2] Anić, V. (2003): "Veliki rječnik hrvatskoga jezika". Zagreb: Novi Liber.
- [3] Bašić, S. (2007) „Obrazovni standardi – didaktički pristup metodologiji izrade kurikulumu“. Kurikulum: teorije, metodologija, sadržaj, struktura (str. 117-155), Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Školska knjiga.
- [4] Bežen, A. (2008): "Metodika - znanost o poučavanju nastavnog predmeta". Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Profil.
- [5] Byram, M. (1997): "Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence". Clevedon – Philadelphia – Toronto – Sydney - Johannesburg: Multilingual Matters Ltd.
- [6] Byram, M., Morgan, C., and colleagues (1994): "Teaching and Learning Language and Culture". Clevedon – Philadelphia - Adelaide: Multilingual Matters Ltd.
- [7] Češi, M. i Barbaroša-Šikić, M. (ur.) (2007): "Komunikacija u nastavi hrvatskoga jezika – Suvremeni pristupi poučavanju u osnovnim i srednjim školama". Jastrebarsko: Naklada Slap; Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje.
- [8] Davies, A. et al. (1999): "Dictionary of Language Testing, Studies in Language testing". Cambridge: Cambridge University Press.
- [9] Fleming, M. (2007) „The Challenge of Assessment within Language(s) of Education“. U: Evaluation and assessment within the domain of Language(s) of Education (Martyniuk, W., ed), Language Policy Division, Strasbourg; Dostupno preko: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Prague07_Assessment_EN.doc (09. studenoga, 2012.)
- [10] Gojkov, G. (2003) "Dokimologija". Vršac: Viša škola za obrazovanje vaspitača – Vršac.
- [11] Grgin, T. (1988) "Školska dokimologija". Zagreb: Školska knjiga.
- [12] Grgin, T. (2001): "Školsko ocjenjivanje znanja". Jastrebarsko: Naklada Slap.
- [13] Janković, J. (2002) „Školska dokimologija, zablude, opasnosti i mogućnosti“. Praćenje i ocjenjivanje školskog uspjeha (ur. H. Vrgoč), Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, str. 64-72.
- [14] Jelaska, Z. i Cvikić, J. (2008), „Procjenjivanje i vrjednovanje u hrvatskome jeziku“. U: Lahor vol1 no.5, 115-125. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo.
- [15] Klaić, B. (2007): "Rječnik stranih riječi". Zagreb: Školska knjiga.
- [16] Matijević, M. (2004): "Ocjenjivanje u osnovnoj školi". Zagreb: Tipex.
- [17] McKay, P. (2006): "Assessing Young Language Learners". New York: Cambridge University Press.
- [18] Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2006) "Nastavni plan i program za osnovnu školu". Zagreb.
- [19] Mužić, V. i Vrgoč, H. (2005) „Pojam vrednovanja (i njemu srodnih pojmova)“. Ocjenjivanje. (str. 13–15). Zagreb: Profil.
- [20] Omaggio, A. C. (1986): "Teaching Language in Context". Boston: Heinle & Heinle.
- [21] Pavličević-Franić, D. (2005): "Komunikacijom do gramatike". Zagreb: Alfa.

- [22] Rosandić, D. (2005): “Metodika književnoga odgoja”. Zagreb: Školska knjiga.
- [23] Težak, S. (1998): “Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1”. Zagreb: Školska knjiga.
- [24] Težak, S. (1998): “Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 2”. Zagreb: Školska knjiga.
- [25] Vijeće Europe (2005): “Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje”. Zagreb: Školska knjiga.

About the author

Martina Kolar Billege obtained her graduate and postgraduate (Master) degrees at the Faculty of Teacher Education, University of Zagreb where she works as a research assistant at the Department of Croatian language, Literature, Art and Media Culture. She is coauthor and author of professional and scientific research papers in the area of Croatian language teaching methodology and coauthor of several textbooks for the Croatian language for the second, third and fourth grade of primary school.